

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРУКТУРИ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КИТАЮ: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ

Третьякова Аліна

здобувачка вищої освіти Млкб 1-24

Факультет східних мов

Київський столичний університет

імені Бориса Грінченка, Україна

Третьякова Світлана

к. с.-г. наук, доцент

orcid 0000-0002-1183-4479

Уманський національний університет, Україна

Вступ. В умовах трансформації глобального порядку та посилення геоекономічної конкуренції динаміка двосторонніх відносин між державами, що займають ключові регіональні позиції, набуває особливого стратегічного значення. Українсько-китайське стратегічне партнерство, інституціоналізоване на початку ХХІ століття, є показовим прикладом такої взаємодії, що поєднує традиційні сфери співпраці з новими форматами в межах масштабних геоекономічних ініціатив [2].

Це партнерство розвивається на основі значного масиву двосторонніх угод та чіткої багаторівневої системи координації, основним призначенням якої є трансформація політичних домовленостей у практичну взаємодію. Проте його ефективність та перспективи потребують ґрунтовного аналізу, оскільки на перетин національних інтересів впливають як структурні асиметрії, так і змінна геополітична кон'юнктура [1-3].

Мета даного дослідження полягає в комплексному аналізі архітектури, динаміки та функціонування механізмів українсько-китайського стратегічного партнерства для оцінки його ефективності, виявлення системних викликів та визначення перспективних напрямів для досягнення довгострокової взаємовигідної співпраці.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання:

1. Систематизувати та охарактеризувати інституційну архітектуру двосторонньої взаємодії, зосередившись на ролі Міжурядової комісії та функціях профільних підкомісій.

2. Дослідити зміст та результати співробітництва в ключових сферах: торговельно-економічній, інвестиційно-інфраструктурній, науково-технічній, академічній та освітній, міжрегіональній та гуманітарній.

3. Виявити внутрішні та зовнішні виклики, що обмежують реалізацію потенціалу партнерства, зокрема структурний дисбаланс у торгівлі та геополітичну невизначеність.

4. Сформулювати перспективні вектори поглиблення співробітництва, такі як технологічна модернізація, розвиток «зелених» проєктів, формування спільних дослідницьких консорціумів та інституційна диверсифікація.

Українсько-китайські відносини розвиваються в межах стратегічного партнерства, закріпленого в інституційній архітектурі, що очолюється Міжурядовою українсько-китайською комісією зі співробітництва. Цей центральний координаційний орган забезпечує стратегічне планування та моніторинг виконання угод, а оперативну реалізацію його рішень забезпечують профільні підкомісії та робочі групи. Правову основу взаємодії становить понад сто двосторонніх угод, що створюють рамки для взаємодії в різних сферах [4, 6].

Ключовим вектором партнерства залишається економічна складова. Китай є одним із найбільших торговельних партнерів України. Характерною рисою товарообігу є структурна асиметрія: український експорт до КНР має переважно сировинний та аграрний характер (збіжжя, руди, олійні культури), тоді як імпорт складається з машинобудівної, високотехнологічної продукції та товарів широкого вжитку, що формує стійкий торговельний дисбаланс [2, 4, 7, 9].

Інвестиційне співробітництво активно розвивається, особливо в інфраструктурних проєктах у рамках ініціативи «Пояс і Шлях», що включає модернізацію портових потужностей та транспортних коридорів [3, 5].

Науково-технічна співпраця, яка тісно переплітається з академічною сферою, організована через відповідну підкомісію та орієнтована на пріоритетні для обох країн галузі. Ця взаємодія реалізується через кілька взаємопов'язаних рівнів:

1. Прямі міжуніверситетські угоди: Десятки українських та китайських вищих навчальних закладів уклали угоди про співробітництво, що передбачають обмін студентами та викладачами, спільні навчальні програми (подвійні дипломи),

проведення конференцій та літніх шкіл [10, 11].

2. Спільні дослідницькі центри та лабораторії: Створені на базі провідних університетів (наприклад, у сферах матеріалознавства, біотехнологій, інформаційно-комунікаційних технологій) для концентрації ресурсів на прикладних розробках.

3. Програми академічної мобільності: За підтримки урядів обох країн реалізуються квотні програми для українських студентів і аспірантів у Китаї, а також гранти для китайських дослідників в Україні. Зростає популярність вивчення китайської мови в українських університетах та української – в китайських.

4. Участь у масштабних наукових ініціативах: Українські науковці та університети все частіше залучаються до роботи в рамках китайських мегапроектів, таких як дослідження в області квантових комунікацій, космічної науки (проект «Чан'е»), або до співпраці з китайськими технологічними гігантами (Huawei, Tencent), що часто має форму спільних лабораторій на базі вузів.

Академічна співпраця є не лише складовою гуманітарного вектору, а й ключовим каналом трансферу знань, технологій і формування кадрового потенціалу для інших напрямів партнерства, зокрема торговельно-економічного та інвестиційного [10].

Окремим важливим інструментом децентралізації економічних зв'язків є міжрегіональне співробітництво, що сприяє прямому діалогу між українськими областями та китайськими провінціями. У гуманітарній сфері діяльність також спрямована на розширення освітніх обмінів та реалізацію спільних культурних проектів [8].

Діяльність налагоджених інституційних механізмів стикається з низкою викликів. Ключовим завданням залишається подолання структурних асиметрій у торгівлі шляхом диверсифікації українського експорту та залучення прямих інвестицій у переробну промисловість.

Значним зовнішнім фактором є геополітична кон'юнктура, що вносить невизначеність у довгострокове планування інфраструктурних та академічних проектів, які потребують стабільності. Крім того, об'єктивні культурні, адміністративні та мовні бар'єри в академічному середовищі потребують постійного адаптаційного діалогу та інвестицій в інфраструктуру підтримки [3, 5].

Незважаючи на виклики, українсько-китайське співробітництво має значний потенціал для поглиблення. Перспективи пов'язані з технологічною модернізацією української економіки за рахунок китайських інвестицій та трансферу технологій, розвитком «зеленої» економіки та відновлюваної енергетики як нового спільного пріоритету.

У академічній сфері перспективним є перехід від обмінів до глибокої інтеграції: створення спільних міждисциплінарних дослідницьких груп для роботи над конкретними технологічними викликами, запуск спільних фінансованих фондів для наукових грантів, а також розвиток мережеских університетських альянсів з фокусом на інноваціях. Подальша інституційна диверсифікація – створення спільних бізнес-рад, фондів співінвестування та арбітражних механізмів – могла б підвищити операційну ефективність взаємодії [8, 10].

Таким чином, наявна структура двостороннього співробітництва є складним механізмом, спроможним забезпечувати системну взаємодію. Її ефективність проявляється у підтриманні інтенсивного товарообігу, розбудові інституційних зв'язків та формуванні щільної мережі академічних контактів. Однак повна реалізація потенціалу партнерства вимагає стратегічного подолання структурних дисбалансів, адаптації до зовнішніх викликів та постійного наповнення інституційних форм новим якісним змістом, спрямованим на підвищення доданої вартості та інноваційної складової співпраці для досягнення довгострокової взаємної вигоди.

Список використаних джерел

1. Про Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Китайською Народною Республікою: Закон України від 15.12.2011 № 4178-VI. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4178-17>.
2. Спільна заява про встановлення стратегічного партнерства між Україною та Китайською Народною Республікою (2011). – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/all>
3. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про співробітництво в рамках ініціативи «Пояс і Шлях» (2017). – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами України з країнами світу у 2023 році. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. General Administration of Customs of the People's Republic of China (GACC). Statistical Data on Foreign Trade. – Режим доступу: <http://english.customs.gov.cn/>
6. Європейська палата торгівлі в Китаї (European Chamber). The Belt and Road Initiative in Ukraine: Opportunities and Risks for Chinese Investments. – Брюссель, 2020. – 45 с.
7. Інститут світової економіки та міжнародних відносин НАН України. Україна-Китай: перспективи торговельно-економічного співробітництва в нових реаліях // Аналітична записка. – К., 2023. – № 12. – С. 5–18.
8. Михальченко М. Ю. Інституційна архітектура українсько-китайського стратегічного партнерства: еволюція та ефективність // Східний світ. – 2022. – № 4. – С. 34–49.
9. Коваленко С. В. Торговельна асиметрія в українсько-китайських економічних відносинах: причини та шляхи подолання // Економіка України. – 2021. – № 7. – С. 56–70.
10. Zhao, Huasheng. China's Foreign Policy and Its Implications for Ukraine: Between the Belt and Road and Great Power Competition // Journal of Slavic Military Studies. – 2023. – Vol. 36, Issue 1. – P. 45–67.
11. Петренко В. І., Лі Ц. Науково-освітнє співробітництво України та КНР у контексті глобальних інноваційних викликів. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – 212 с.